

ІНТЕГРАЛЬНА ОЦІНКА РІВНЯ САМОРОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

© 2016 ІВАНОВА О. Ю.

УДК 332.28:631.1(477.52)

Іванова О. Ю.

Інтегральна оцінка рівня саморозвитку регіонів України

Мета статті полягає в обґрунтуванні етапів, методів, прийомів, показників для визначення інтегральної оцінки саморозвитку регіонів як підґрунтя для визначення інструментарію стимулювання регіонального саморозвитку. Запропоновано визначення таких понять: саморозвиток, самозабезпеченість, самоуправління та самофінансування регіону. Обґрунтовано послідовність етапів визначення інтегрального показника рівня саморозвитку регіону. Уточнено визначення поняття «рівень саморозвитку регіону», що поєднує самодостатність як спроможність підтримувати існуючий рівень за рахунок власних ресурсних можливостей для забезпечення належного рівня виконання покладених на регіон функцій та спроможність регіону до генерування нових конкурентних переваг за наявності управлінських механізмів розвитку. Обґрунтовано складові саморозвитку регіону: самозабезпеченість, самоуправління, самофінансування, для оцінювання яких на методологічно-практичному рівні побудовано інтегральні показники методом ентропії та розподілено регіони за рівнем самозабезпеченості, самоуправління та самофінансування. Проведено оцінку рівня саморозвитку регіонів України за складовими. Напрямами подальших досліджень виступають прогнозування показників складових саморозвитку регіонів, визначення зміни стану показників і розробка на основі цього рекомендацій з покращення позицій регіонів за рівнем саморозвитку.

Ключові слова: рівень саморозвитку регіону, самофінансування, самозабезпеченість, самоуправління, матриця «саморозвиток регіону», методичний підхід.

Рис.: 4. **Табл.:** 2. **Формул.:** 3. **Бібл.:** 8.

Іванова Ольга Юріївна – кандидат економічних наук, доцент, завідувач сектора № 2 дерегулювання підприємницької діяльності відділу промислової політики та енергетичне безпеки, Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України (пер. Інженерний, 1а, 2 пов., Харків, 61166, Україна)

E-mail: ivanovsha@mail.ru

УДК 332.28:631.1(477.52)

UDC 332.28:631.1(477.52)

Іванова О. Ю. Интегральная оценка уровня саморазвития регионов Украины

Ivanova O. Yu. Integral Estimation of the Level of Self-Development of Ukrainian Regions

Целью статьи является обоснование этапов, методов, приемов, показателей для проведения интегральной оценки саморазвития регионов как основы для определения инструментария стимулирования регионального саморазвития. Предложено определение таких понятий, как: саморазвитие, самообеспеченность, самоуправление и самофинансирования региона. Обоснована последовательность этапов определения интегрального показателя уровня саморазвития региона. Уточнено определение понятия «уровень саморазвития региона», объединяющего самодостаточность как способность поддерживать существующий уровень за счет собственных ресурсных возможностей для обеспечения надлежащего уровня выполнения возложенных на регион функций и способность региона к генерированию новых конкурентных преимуществ при наличии управленческих механизмов развития. Обоснованы составляющие саморазвития региона: самообеспеченность, самоуправление, самофинансирование, для оценки которых на методологически-практическом уровне построены интегральные показатели методом энтропии, и распределены регионы по уровню самообеспеченности, самоуправлению и самофинансированию. Проведена оценка уровня саморазвития регионов Украины по составляющим. Направлениями дальнейших исследований выступают прогнозирование показателей составляющих саморазвития регионов, определение изменения состояния показателей и разработка на основе этого рекомендаций по улучшению позиций регионов по уровню саморазвития.

Ключевые слова: уровень саморазвития региона, самофинансирование, самообеспеченность, самоуправление, матрица «саморазвитие региона», методический подход.

Рис.: 4. **Табл.:** 2. **Формул.:** 3. **Библ.:** 8.

The aim of the article is to substantiate the stages, methods, techniques, indicators of an integral estimation of self-development of regions as a basis for determining the tools to stimulate regional self-development. There proposed definitions of such concepts as self-development, self-sufficiency, self-government and self-financing of the region. The sequence of stages for determining the integral index of the level of regional self-development is substantiated. There clarified the definition of «the level of self-development of the region», combining self-sufficiency, as the ability to maintain the current level of development using the own resources to provide an appropriate level of implementation functions imposed on the region, and the region's ability to generate new competitive advantages upon the availability of management mechanisms. There justified the components of regional self-development: self-sufficiency, self-government, self-financing, for the assessment of which at the methodological and practical level there built integral indices by the method of entropy, and the regions are distributed by the level of self-sufficiency, self-government and self-financing. The evaluation of the level of self-development of Ukrainian regions by components is carried out. Prospects for further research are forecasting the values of components of self-development of regions, identifying changes in the state of the indices and developing on this basis recommendations to improve the position of regions in terms of self-development.

Keywords: level of self-development of the region, self-financing, self-sufficiency, self-government, matrix of «self-development of the region», methodological approach.

Fig.: 4. **Tabl.:** 2. **Formulae:** 3. **Bibl.:** 8.

Ivanova Olga Yu. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Head of the Sector No. 2 of Deregulation of Business Activities of the Department of Industrial Policy and Energy Security, Research Centre of

Иванова Ольга Юрьевна – кандидат экономических наук, доцент, заведующая сектором № 2 дерегулирования предпринимательской деятельности отдела промышленной политики и энергетической безопасности, Научно-исследовательский центр индустриальных проблем развития НАН Украины (пер. Инженерный, 1а, 2 эт., Харьков, 61166, Украина)

E-mail: ivanosha@mail.ru

Industrial Problems of Development of NAS of Ukraine (2 floor 1a Inzhenernyi Ln., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: ivanosha@mail.ru

Вступ. Основною метою державної регіональної політики є соціально-економічний розвиток регіонів України, «створення умов для динамічного, збалансованого розвитку України та її регіонів, забезпечення їх соціальної та економічної єдності, підвищення рівня життя населення, додержання гарантованих державою соціальних стандартів для кожного громадянина незалежно від його місця проживання» [1]. В умовах невизначеності та міжнародної інтеграції формуються нові вимоги до досягнення стійких конкурентних позицій держави, її територіальних одиниць і підприємств на основі поєднання їх інтересів і забезпечення умов до саморозвитку. Розробка напрямів і заходів зі стимулювання саморозвитку регіонів має містити під собою ґрунтовний базис для вибору раціональних параметрів інструментів, що вимагає розробки методичних засад із оцінювання рівня саморозвитку регіонів.

Аналіз останніх досліджень. Дослідженням проблем соціально-економічного розвитку регіонів і створення умов саморозвитку приділено увагу вітчизняних і закордонних учених-економістів: П. Бельського, Є. Бойка, П. Бубенко, З. Варналія, З. Герасимчука, І. Дегтярьової, М. Долішнього, С. Дрогунцова, В. Захарченка, Е. Забарної, Л. Ковальської, Д. Кузьміна, М. Портера, М. Степанова, Д. Сенпіка, А. Соколовського, Д. Стеченко, Л. Яремко й ін. Віддаючи належне

науковій і практичній значущості праць науковців, слід зазначити, що, залишається низка питань, пов'язаних з розробленням теоретико-методологічних засад оцінювання саморозвитку регіонів на основі самозабезпеченості, самоуправління та самофінансування для обґрунтування напрямів стимулювання саморозвитку регіонів.

Метою статті є обґрунтування етапів, методів, прийомів, показників для визначення інтегральної оцінки саморозвитку регіонів як підґрунтя для визначення інструментарію стимулювання регіонального саморозвитку.

Результати досліджень. Під саморозвитком регіону в цьому дослідженні слід розуміти здатність регіону до довгострокового соціально-економічного розвитку, що базується на акумулюванні та трансформації комплексу природних, людських, фінансових та інших ресурсів (самодостатність) на основі самоорганізації, самоуправління та самофінансування.

В роботі [2] було визначено поняття рівня саморозвитку регіону як показника, що відображає його спроможність підтримувати та підвищувати конкурентоспроможність за рахунок власних ресурсних можливостей для забезпечення належного рівня виконання покладених на регіон функцій.

Послідовність етапів визначення інтегральних показників за складовими саморозвитку зображено на рис. 1.

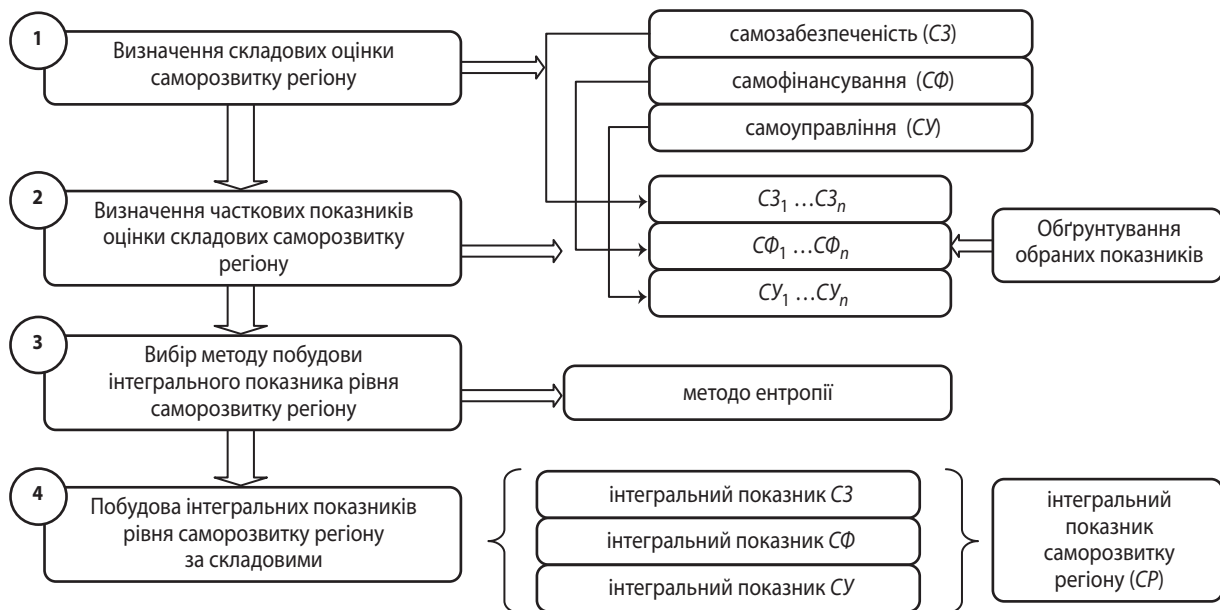

Рис. 1. Послідовність визначення інтегрального показника рівня саморозвитку регіону

На першому етапі визначаються складові оцінки рівня саморозвитку регіону.

Досягнення певного рівня саморозвитку регіону передбачає ефективне використання його стратегічного по-

тенціалу за рахунок децентралізації, мотивації регіональних органів влади до саморозвитку, формування конкурентних переваг на основі самозабезпеченості, наявності ефективних управлінських механізмів та належного фінансового забезпечення (рис. 2).

Отже, складовими саморозвитку регіону та водночас його умовами виступають три складові: самозабезпеченість, самоуправління та самофінансування. В роботі [3] визначено складові оцінки потенціалу саморозвитку регіону, що враховано в дослідженні.

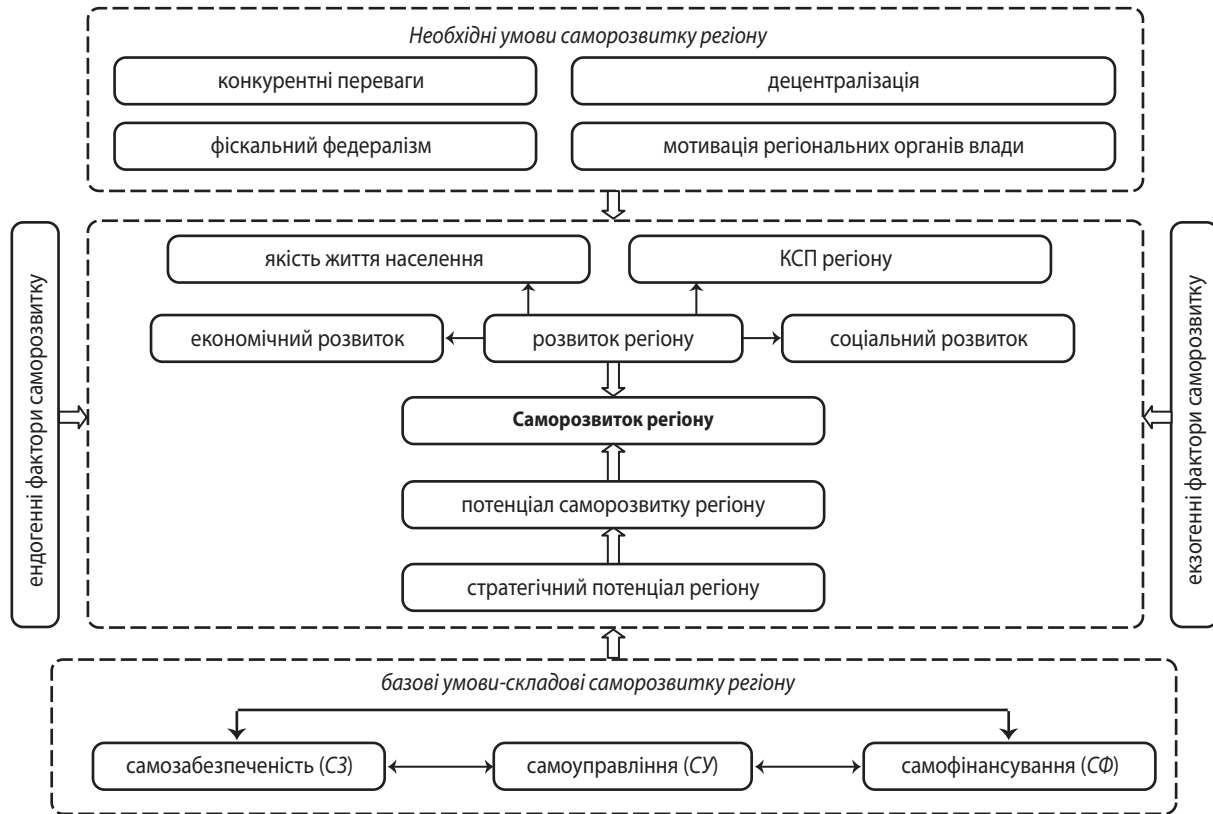

Рис. 2. Взаємозв'язок категорій теорії регіонального саморозвитку

Самозабезпеченість – здатність регіону до забезпечення ефективного використання свого стратегічного потенціалу, здатність обходитися власними можливостями, що має значущість в умовах дефіциту бюджетних коштів.

Під самоуправлінням в статті розуміється спроможність органів місцевого самоврядування до управлінського процесу на основі створення ефективних механізмів управління суспільними відносинами в регіоні та забезпечення ефективної взаємодії суб'єктів в ланцюжку відносин «держава-регіон-бізнес-громадськість» для забезпечення довгострокового соціально-економічного розвитку регіону.

Самофінансування регіону – здатність регіону до забезпечення приросту фінансових ресурсів для потреб саморозвитку на основі стимулювання збільшення податкових, неподаткових надходжень, операцій із капіталом, доходів підприємств та інвестицій в регіон.

Другим етапом виступає визначення часткових показників оцінки складових саморозвитку регіону.

Для обґрунтування часткових показників оцінки рівня саморозвитку за складовими було:

досліджено наукові джерела та проведено аналіз наукових методичних підходів до оцінки потенціалу регіону, його соціально-економічного розвитку, що дозволило ви-

значити групи часткових показників для співвідношення забезпеченості ресурсами та їх потенційними можливостями з потребами регіону. Методом апіорного ранжування було проведено обробку даних досліджень учених за частковими показниками складових саморозвитку. Ступінь узгодженості думок авторів щодо показників оцінки регіонального розвитку та стратегічного потенціалу підтверджується значенням коефіцієнта конкордації ($\omega_i = 0,20$): це значення виявляється статистично значущим при перевірці за критерієм Пірсона ($\chi_p^2 = 137,06 > \chi_T^2 = 45,64$). Отже, із загального масиву даних (88 показників за рівнем самозабезпеченості, 41 показник за рівнем самоуправління; 53 – самофінансування) лише 41 показник має найбільшу значущість при оцінці рівня саморозвитку регіонів та можуть бути застосовані у подальших розрахунках;

- проведено наявність статистичних даних за відібраними показниками для проведення оцінки рівня саморозвитку в офіційних джерелах інформації;
- визначено, що часткові показники мають бути пов'язані між собою та давати змогу зробити обґрунтовані висновки щодо подальшого саморозвитку регіонів;
- відбір часткових показників було здійснено також на основі попереднього кореляційного аналізу їх

впливу на саморозвиток регіону з метою зведення переліку показників, що оцінюються до раціонального мінімуму, і в той же час врахування всіх вагомих показників. За результатами кореляційного аналізу було виключено ще три показники, що знижують ефективність аналізу;

- можливість зведення часткових показників в інтегральні показники (стандартизація оцінок) за профілями (складовими) самодостатності для на-

очного позиціонування рівня самодостатності на матрицях, що дають змогу розробити напрями зміцнення самодостатності регіону.

Як часткові показники було обрано такі (табл. 1).

Серед низки методів розрахунку інтегральних показників [4] для побудови інтегральних показників самозабезпеченості, самоуправління та саморозвитку було обрано метод ентропії [5]:

$$I_{Si} = \sum_{j=1}^n E_j b_{ij}, \quad i = 1, m, \quad (1)$$

Таблиця 1

Система часткових показників за складовими саморозвитку

Самозабезпеченість (СЗ)	Самоуправління (СУ)	Самофінансування (СФ)
Кількість суб'єктів Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України (ЄДРПОУ) на 1000 населення	Кількість держслужбовців на 10 тис. населення, осіб	Коефіцієнт бюджетної залежності регіону
Питома вага інноваційно активних підприємств у промисловості до загальної кількості по Україні, %	Кількість посадових осіб на 10 тис. населення, осіб	Коефіцієнт бюджетної покриття
Кількість загальноосвітніх навчальних закладів на 10 тис населення, од.	Видатки бюджетів на 1 держслужбовця та посадову особу в регіоні	Співвідношення власних і залучених доходів
Кількість професійно-технічних навчальних закладів 10 тис. населення	ВРП на 1 посадову особу	Коефіцієнт бюджетної автономії
Кількість вищих навчальних закладів I–IV рівнів акредитації на 10 тис. населення	Обсяг експорту товарів на 1 посадову особу	Коефіцієнт бюджетної результативності регіону
Кількість учнів, слухачів професійно-технічних навчальних закладів на 10 тис. населення	Кількість комунальних підприємств, організацій (установ, закладів) на 1 посадову особу	Коефіцієнт бюджетної забезпеченості населення
Кількість студентів вищих навчальних закладів I–IV рівнів акредитації у розрахунку на 10 тис. населення	Кількість державних службовців, які мають повну вищу освіту у % до облікової кількості державних службовців відповідного регіону	Коефіцієнт покриття видатків податковими доходами
Утилізовано, оброблено (перероблено) відходів на 10 тис осіб	Питома вага державних службовців, які мають науковий ступінь у загальній численності посадових осіб	
Доходи населення (частка регіону у загальному підсумку, відсотків), %	Питома вага посадових осіб, які мають науковий ступінь у загальній численності посадових осіб	
Коефіцієнти природного приросту (скорочення) населення на 1000 осіб наявного населення	Кількість посадових осіб, які мають повну вищу освіту у % до облікової кількості державних службовців відповідного регіону	
Структура інвестицій в основний капітал за джерелами фінансування (відсотків до загального обсягу інвестицій по регіону). Фінансування регіонів за рахунок коштів місцевого бюджету	Рівень безробіття населення (за методологією МОП) у віці 15–70 років, відсотків до економічно активного населення відповідного віку	
Валовий регіональний продукт у розрахунку на одну особу, грн/особу	Рівень зайнятості	
Щільність залізничних колій загального користування, км на 1000 км ² території	Рівень економічної активності	
Щільність автомобільних доріг загального користування з твердим покриттям, км на 1000 км ² території	Коефіцієнти міграційного приросту (скорочення) населення на 10000	
Перевезення вантажів автомобільним транспортом на одиницю населення, млн т/млн осіб	Рентабельність операційної діяльності підприємств, %	
Кількість докторантів та аспірантів на 10 тис. осіб, осіб	Питома вага прибуткових підприємств	

де I_{S_i} – інтегральне значення об'єкта S_j ;
 E_j – ентропія j -ї ознаки;
 b_{ij} – оцінка j -ї ознаки для i -го об'єкта;
 n – кількість ознак;
 m – кількість об'єктів.

З урахуванням вищевикладеної формули комплексного інтегрального показника (K_i) в розрізі i -го регіону можна навести таким чином:

$$K_i = \sum_{\chi=1}^n \omega_{\chi} z_{\chi i}, \quad (2)$$

де ω_{χ} – коефіцієнт значущості стандартизованої χ -ї компоненти інтегрального показника;

$z_{\chi i}$ – кількісна стандартизована оцінка χ -ї компоненти інтегрального показника i -го регіону.

Коефіцієнт значущості ω_{χ} стандартизованої χ -ї компоненти інтегрального показника розраховується за формулою [5]:

$$\omega_{\chi} = \frac{\delta_{\chi}}{\sum_{\chi=1}^n \delta_{\chi}}, \quad (3)$$

де δ_{χ} – дисперсія (ентропія) χ -ї компоненти показника;
 n – кількість компонент, за допомогою яких проводиться оцінка відповідного складового елементу саморозвитку регіону (самозабезпеченість (СЗ), самоуправління (СУ), самофінансування (СФ)) в розрізі i -го регіону.

Таким чином, залежно від значення рівня інтегральні показники ($I_{CЗ}$, $I_{СУ}$, $I_{СФ}$) вимірюється таким чином (рис. 3):

Значення інтегрального показника, од.

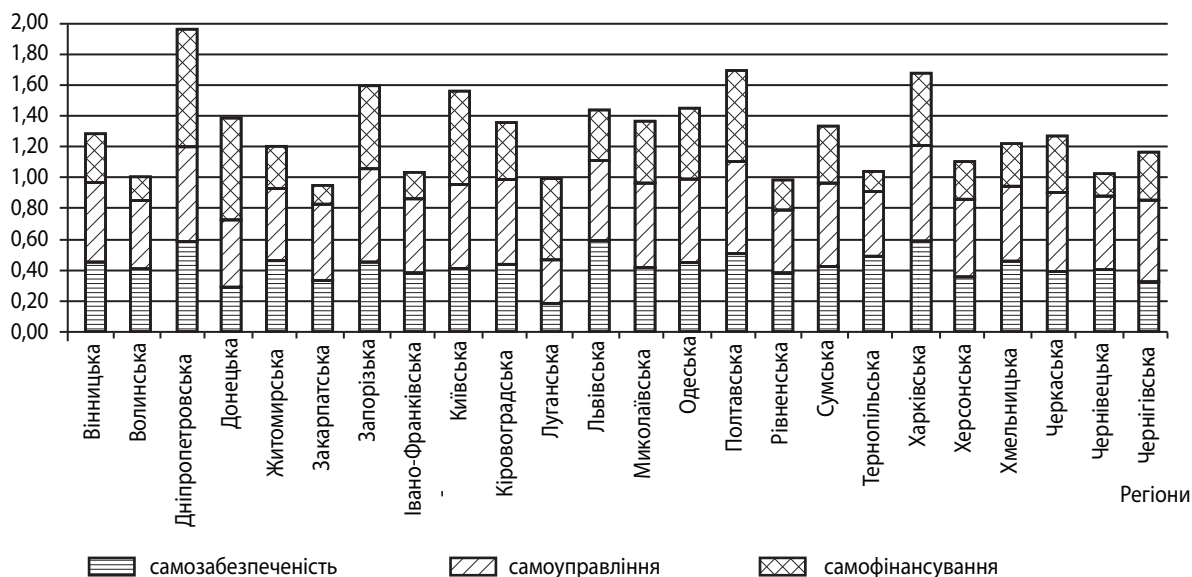

Рис. 3. Рівень саморозвитку регіону за складовими, 2014 рік

М. Беляєв в межах дослідження самоорганізації систем зазначає, що «для самодостатності економічних систем необхідно, щоб потреба в ресурсах на 2/3 реалізовувалася за рахунок внутрішніх ресурсів (самофінансування, самокупність тощо)» [6].

Для оцінки складових саморозвитку запропоновано шкалу, визначену на основі застосування правила «золотий перетин» (поділ будь-якої величини на 62 % та 38 %) [7]: значення показника від 0-0,37 – низький рівень саморозвитку регіону; від 0,38-0,61 – середній рівень; від 0,62-1 – високий рівень саморозвитку регіону.

Серед регіонів лідерів за інтегральним показником самозабезпеченості у 2014 р. опинилися Дніпропетровська (0,58), Львівська (0,59), Полтавська (0,5), Харківська (0,59), що свідчить про значний обсяг ресурсів для саморозвитку. За другою складовою – самоуправління – лідерами стали Дніпропетровська (0,6), Запорізька (0,59), Полтавська (0,58), Харківська (0,61), що характеризує високу дієвість управлінських механізмів органів місцевого самоврядування. За показником самофінансування регіони розташувалися та-

ким чином: регіони з високим рівнем інтегрального показника: Дніпропетровська (0,76), Донецька (0,64); з середнім рівнем інтегрального показника: Полтавська (0,59), Запорізька (0,53), Одеська (0,46); з низьким рівнем інтегрального показника: Закарпатська (0,12), Івано-Франківська (0,17) та ін., цей показник свідчить про ступінь залежності регіону від центру та спроможність до самостійного фінансового забезпечення розвитку регіону.

З метою позиціонування рівня самодостатності регіону запропоновано 27-клітинну матрицю (рис. 4), за допомогою якої може бути здійснено якісну оцінку рівня самодостатності та можливості саморозвитку регіону.

Ю. Клітинський [8] в своїй роботі пропонує класифікацію регіонів і заходи регіональної фінансової політики залежно від рівня бюджетного потенціалу. Адаптація підходу автора до самодостатності регіонального розвитку дозволила сформулювати такі заходи (табл. 2).

Отже, розроблений інтегральний показник оцінки рівня саморозвитку регіонів країни за такими компонентами, як самозабезпеченість, самофінансування, самоуправ-

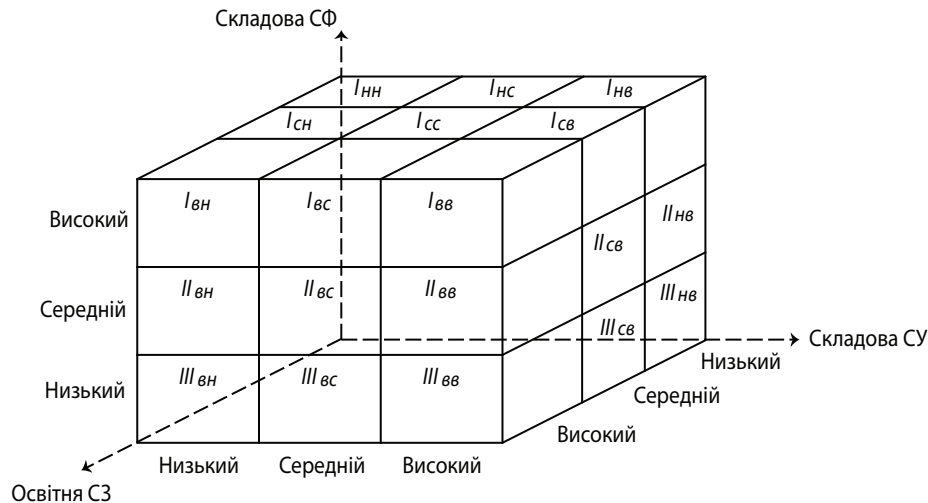

Рис. 4. Сегментація регіонів за рівнями саморозвитку за складовими

Таблиця 2

Заходи щодо формування умов саморозвитку регіону відповідно до рівня самозабезпеченості, самофінансування та самоуправління

Тип регіону	Рівень саморозвитку	Характеристика регіону	Заходи щодо сприяння саморозвитку
Регіон-лідер	високий	Регіон має достатній рівень задоволення потреб за рахунок власних ресурсів, регіон незалежний від міжбюджетних трансфертів	Заходи з підтримки та розвитку конкурентних переваг регіону, пошук нових конкурентних переваг для утримання позицій лідера
Самодостатній регіон	середній	Регіон із переважанням власних ресурсів для саморозвитку та задоволення потреб регіонального розвитку, залежний від міжбюджетних трансфертів	Заходи з формування нових і розвитку існуючих конкурентних переваг регіону, підвищення ефективності використання стратегічного потенціалу
Проблемний регіон	низький	Регіон не має достатності ресурсних можливостей для задоволення потреб регіонального розвитку та повністю залежний від державної підтримки	Заходи з формування конкурентних переваг регіону, зміцнення фінансової самодостатності для можливості впровадження заходів із підвищення ефективності використання ресурсів

ління, дає можливість на їх основі формувати напрями державної регіональної політики в контексті забезпечення цілісного розвитку складових системи, спроможних до саморозвитку.

Висновки. Таким чином, розроблено методологічне забезпечення оцінювання рівня саморозвитку регіонів країни, яке на теоретико-методологічному рівні базується на: запропонованому визначенні поняття «рівень саморозвитку регіону», що поєднує самодостатність як спроможність підтримувати існуючий рівень за рахунок власних ресурсних можливостей для забезпечення належного рівня виконання покладених на регіон функцій і спроможність регіону до генерування нових конкурентних переваг за наявністю управлінських механізмів розвитку.

Обґрунтовано складові саморозвитку регіону: самозабезпеченість, самоуправління, самофінансування, для оцінювання яких на методологічно-практичному рівні побудовано інтегральні показники методом ентропії та розподілено регіони за рівнем самозабезпеченості, самоуправління та самофінансування.

Це є підґрунтям для визначення особливостей саморозвитку регіонів, обґрунтування ризиків і перспектив розвитку та вибору пріоритетних напрямів соціально-еко-номічного розвитку регіонів на основі самодостатності.

Напрямами подальших досліджень виступають прогнозування показників складових рівня саморозвитку регіонів, визначення зміни стану показників і розробка на основі цього рекомендацій з покращення позицій регіонів за рівнем саморозвитку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про засади державної регіональної політики: Закон України від 05.02.2015 № 156-VIII // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/156-19>
2. Іванова О. Ю. Теоретико-методичні аспекти оцінки рівня самозабезпеченості регіону. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. Вип. 7. С. 570–573.

3. Игнатъева Е. Д., Мариєв О. С., Ширманова А. Е. Методология анализа потенциала саморазвития региональных социально-экономических систем. *Вестник Челябинского государственного университета*. 2010. № 3 (184). Экономика. Вып. 24. С. 64–68.

4. Малярець Л. М. Вимірювання ознак об'єктів в економіці: методологія і практика. Харків: Вид-во ХНЕУ. 2006. 384 с.

5. Кизим М. О., Гейман О. А. Аналіз теоретичних передумов нерівномірності розвитку регіональних утворень у рамках концепції конвергенції. URL: www.nbu.gov.ua/portal/Soc_gum/Modre/208/8_2/2.pdf

6. Беляев М. И. Самоорганизация. URL: <http://www.milogiya2007.ru/samoorg01.htm>

7. Бондар О. Я. Золотий переріз і неевклідова геометрія в науці та мистецтві. Львів: Укр. технології, 2005. 197 с.

8. Костирко Л. А., Клiтинський Ю. С. Механізм формування стратегії фінансової забезпеченості регіону. *Часопис економічних реформ*. 2013. № 3 (11). С. 62–69.

REFERENCES

Belyayev, M. I. «Samoorganizatsiya» [Self-organization]. <http://www.milogiya2007.ru/samoorg01.htm>

Bondar, O. Ya. *Zoloty pereriz i neevklidova geometriia v nauks i mystetstvi* [Golden section and non-Euclidean geometry in science and art]. Lviv: Ukrainski tekhnolohii, 2005.

Ignateva, E. D., Mariyev, O. S., and Shirmanova, A. E. «Metodologiya analiza potentsiala samorazvitiya regionalnykh sotsialno-ekonomicheskikh sistem» [The methodology of the analysis of the self-development of regional socio-economic systems]. *Vestnik Chelyabinskogo gosudarstvennogo universiteta* vol. 24, no. 3(184). *Ekonomika* (2010): 64-68.

Ivanova, O. Yu. «Teoretyko-metodychni aspekty otsinky rinvnia samozabezpechenosti rehionu» [Theoretical-methodological aspects of assessing the level of self-sufficiency of the region]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, no. 7 (2015): 570-573.

Kyzym, M. O., and Heiman, O. A. «Analiz teoretychnykh peredumov nerivnomirnosti rozvytku rehionalnykh utvoren u ramkakh kontseptsii konverhentsii» [The analysis of the theoretical assumptions of the uneven development of regional entities in the framework of the concept of convergence]. www.nbu.gov.ua/portal/Soc_gum/Modre/208/8_2/2.pdf

Kostyrko, L. A., and Klitynskyi, Yu. S. «Mekhanizm formuvannya stratehii finansovoi zabezpechenosti rehionu» [The mechanism of formation of the strategy of financial security in the region]. *Chasopys ekonomichnykh reform*, no. 3(11) (2013): 62-69.

[Legal Act of Ukraine] (2015). <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/156-19>

Maliarets, L. M. *Vymiriuvannya oznak obiektiv v ekonomitsi: metodolohiia i praktyka* [Measurement of features of objects in the economy: methodology and practice]. Kharkiv: Vyd-vo KhNEU, 2006.